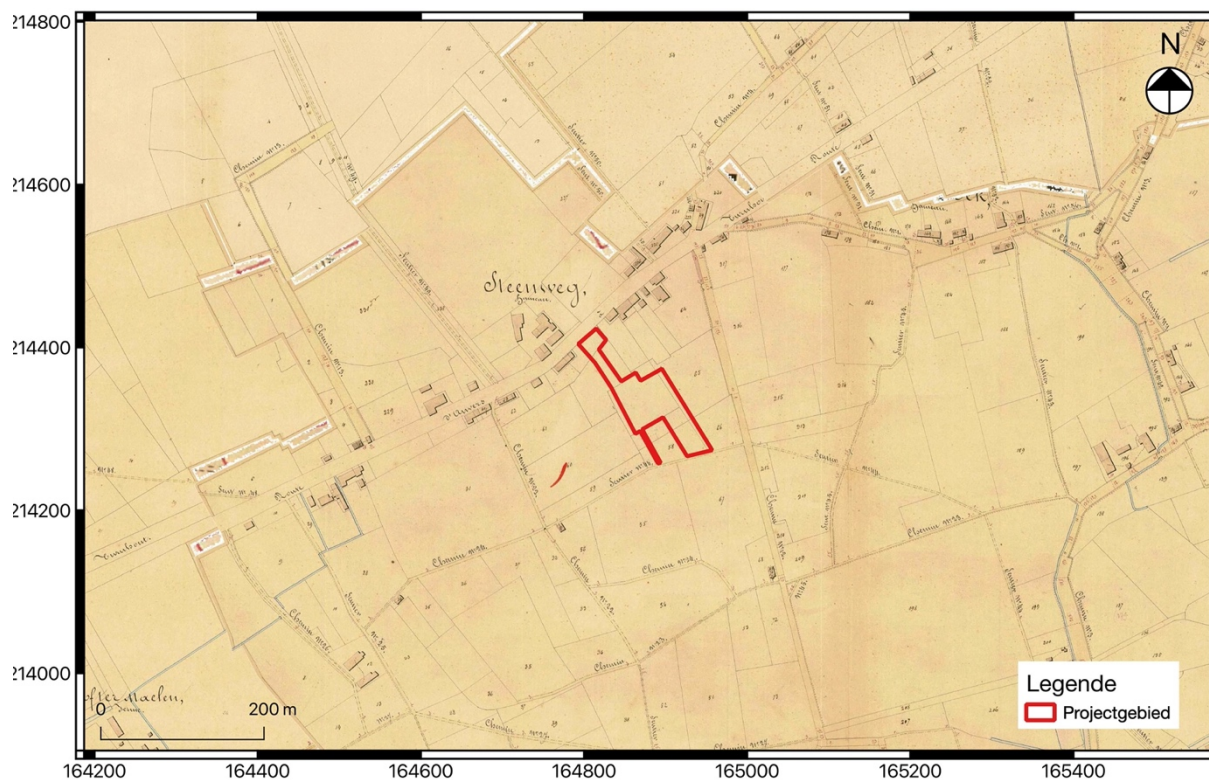

Archeologienota: Groepswoningbouw aan de Turnhoutsebaan 252-254 te Schilde

Sarah Fellahi
Annelies De Raymaeker

**Archeologienota: Groepswoningbouw aan de
Turnhoutsebaan 252-254 te Schilde**

Colofon

Archeologienota: Groepswoningbouw aan de Turnhoutsebaan 252-254 te Schilde
--

Projectleiding:	Annelies De Raymaeker & Vanessa Vander Ginst
Leidinggevend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Sarah Fellahi, Annelies De Raymaeker
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bv
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2023, Studiebureau Archeologie bv

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	1
<i>1.1 Beschrijvend gedeelte</i>	<i>1</i>
1.1.1 Administratieve gegevens	1
1.1.2 Archeologische voorkennis	3
1.1.3 Onderzoeksopdracht	3
1.1.4 Beschrijving geplande werken	5
1.1.5 Werkwijze	10
<i>1.2 Assessmentrapport</i>	<i>11</i>
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	11
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	15
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	21
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	25
1.2.5 Synthese	26
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	29
<i>2.1 Administratieve gegevens</i>	<i>29</i>
<i>2.2 Gemotiveerd advies</i>	<i>31</i>
<i>2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem</i>	<i>33</i>
2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	33
2.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken	34
2.3.3 Onderzoekstechnieken	37
2.3.4 Voorziene afwijkingen van de Code Goede Praktijk	39
Bibliografie	40

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2022J141
Aanleiding:	De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunning (stedenbouwkundige handelingen) met in totaal een kadastraal oppervlakte van ca. 7184 m ² . Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m ² of meer bedraagt (Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2016/00148 Studiebureau Archeologie bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Schilde, Turnhoutsebaan 252-254 (fig. 1.1 en 1.2) Bounding box: punt 1: x = 164 788, y = 214 263 punt 2: x = 164 952, y = 214 429 Schilde, afd. 2, sectie C , perceel 16r, 16p, 16t, 14h, 14p, 14m, 14n (fig. 1.3)
Relevante termen¹:	Bureauonderzoek, Kempen
Bebouwde zones:	Bebouwing aanwezig ten noordwesten van het terrein, aan de Turnhoutsebaan

¹ Thesaurus: <https://thesaurus.onroerenderfgoed.be>

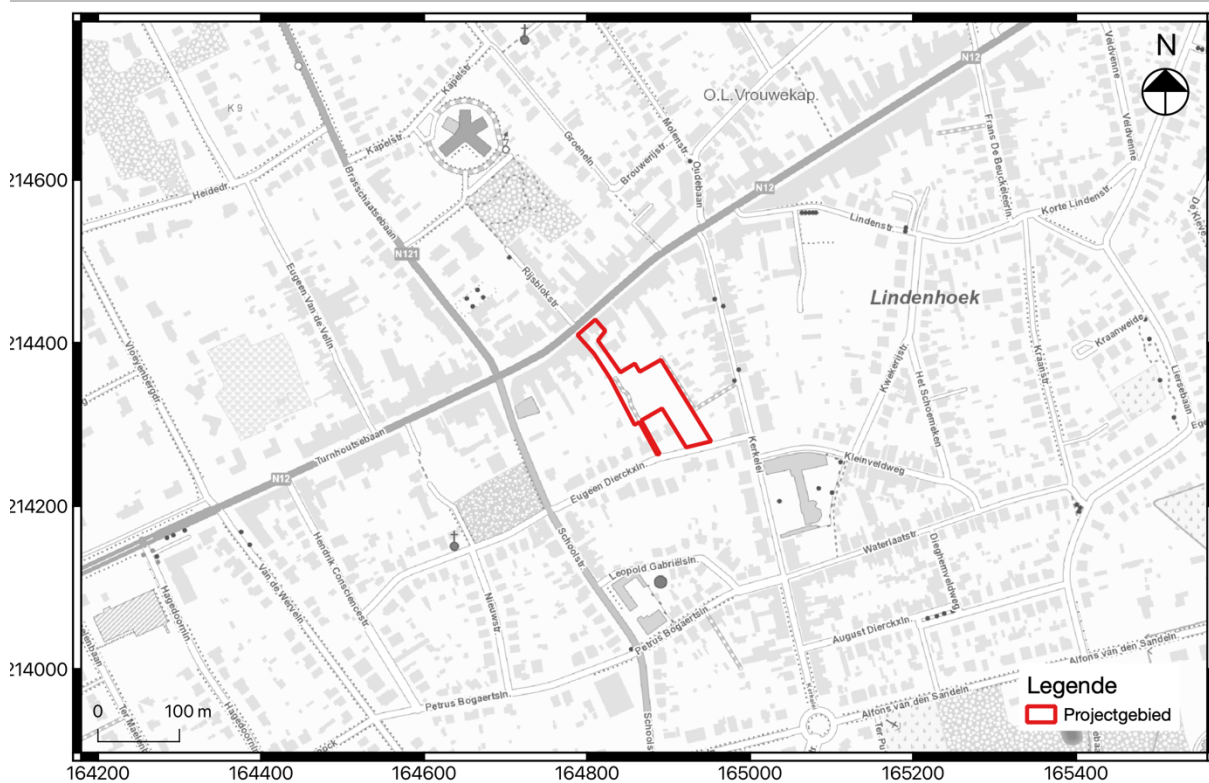

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied.

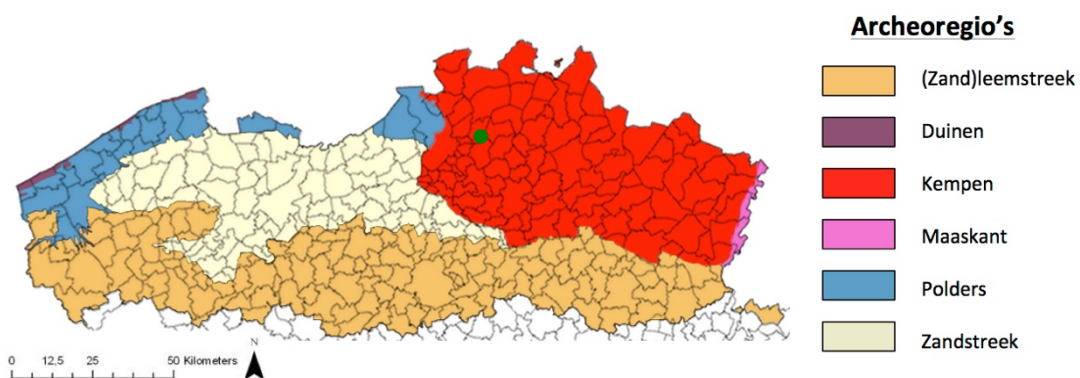

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's².

² Kaart op basis van <https://onderzoeksbilans.onroerendergoed.be/onderzoeksbilans/archeologie>

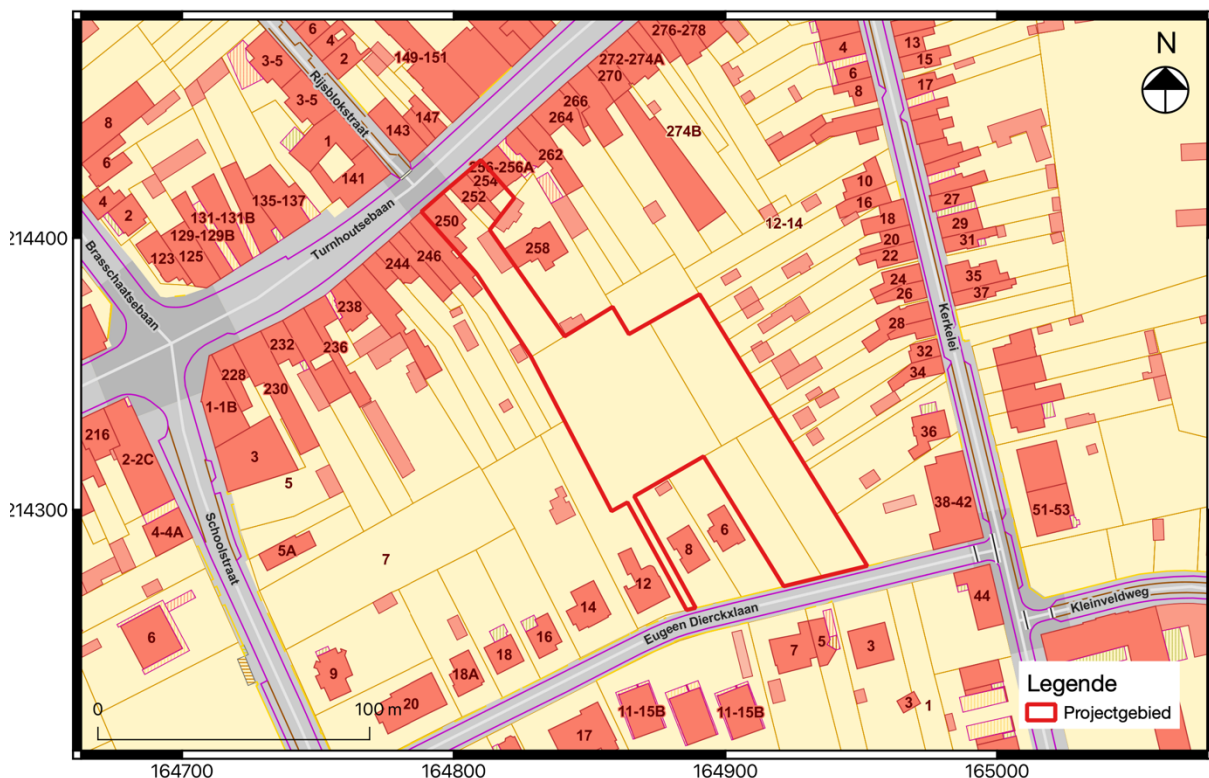

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het project- en vergunningsgebied.

1.1.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem (verkenkend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek immers is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Vraagstelling:

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Moeten er bijkomende maatregelen genomen worden omwille van eventuele aanwezige sites?
- Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.
- Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

Randvoorwaarden:

Geen.

1.1.4 Beschrijving geplande werken

Voor een correcte inschatting van de verstoring van de bodem wordt in deze subparagraaf een gedetailleerde beschrijving van de geplande bodemingrepen van de initiatiefnemer opgesteld, geïllustreerd met (de meest recente) bouwplannen en doorsnedes³ voor zover deze reeds zijn opgemaakt.

Huidige situatie

Het projectgebied is momenteel grotendeels onbebouwd, buiten de bebouwing die gelegen is in het noordwesten, ter hoogte van de Turnhoutsebaan. Verspreid over het terrein zijn er bomen aanwezig. In het zuiden grenst het projectgebied aan de Eugene Dierckxlaan. De ruimere omgeving kenmerkt zich voornamelijk door bebouwing.

Fig. 1.4: Huidige terreingesteldheid.

³ Alle bouwplannen werden ter beschikking gesteld door de initiatiefnemer. Om de leesbaarheid van alle plannen te bevorderen, worden deze ook digitaal in bijlage meegeleverd. Alle tot nu toe beschikbare informatie wordt vermeld in de archeologienota.

Fig. 1.5: Zicht op de bebouwing ter hoogte van de Turnhoutsebaan⁴.

⁴ Google Streetview 2022.

Geplande werken

De initiatiefnemer plant een vergunningsaanvraag ten behoeve van een groepswoningbouw op een terrein aan de Turnhoutsebaan en de Eugene Dierckxlaan te Schilde. Er worden 14 halfopen eengezinswoningen met omgevingsaanleg en nutsvoorzieningen gepland. Deze worden georganiseerd langs een nieuw aan te leggen weg die de Turnhoutsebaan met de Eugene Dierckxlaan verbindt. De ééngezinswoningen worden niet voorzien van een kelderverdieping en worden gefundeerd op vorstvrije diepte. Dit komt in de praktijk gemiddeld overeen met een diepte van ca. 80 cm onder het huidige maaiveld. Ter hoogte van de woningen wordt telkens een regenwaterput voorzien. Onder de nieuwe weg worden alle nieuwe nutsvoorzieningen voorzien.

Aan de Turnhoutsebaan wordt een meergezinswoning gebouw (appartementen) met hieronder een parkeergarage. De vloerplaat van de parkeergarage wordt aangezet op 300 cm onder het maaiveld. Langs de rand wordt nog een bijkomende funderingszool voorzien. Ook hier worden drie regenwaterputten voorzien.

Niet alle bomen worden voorafgaand de bouw gerooid. Deze bomen zijn te waardevol en zullen behouden blijven. Tussen de bomen worden geen werkzaamheden gepland.

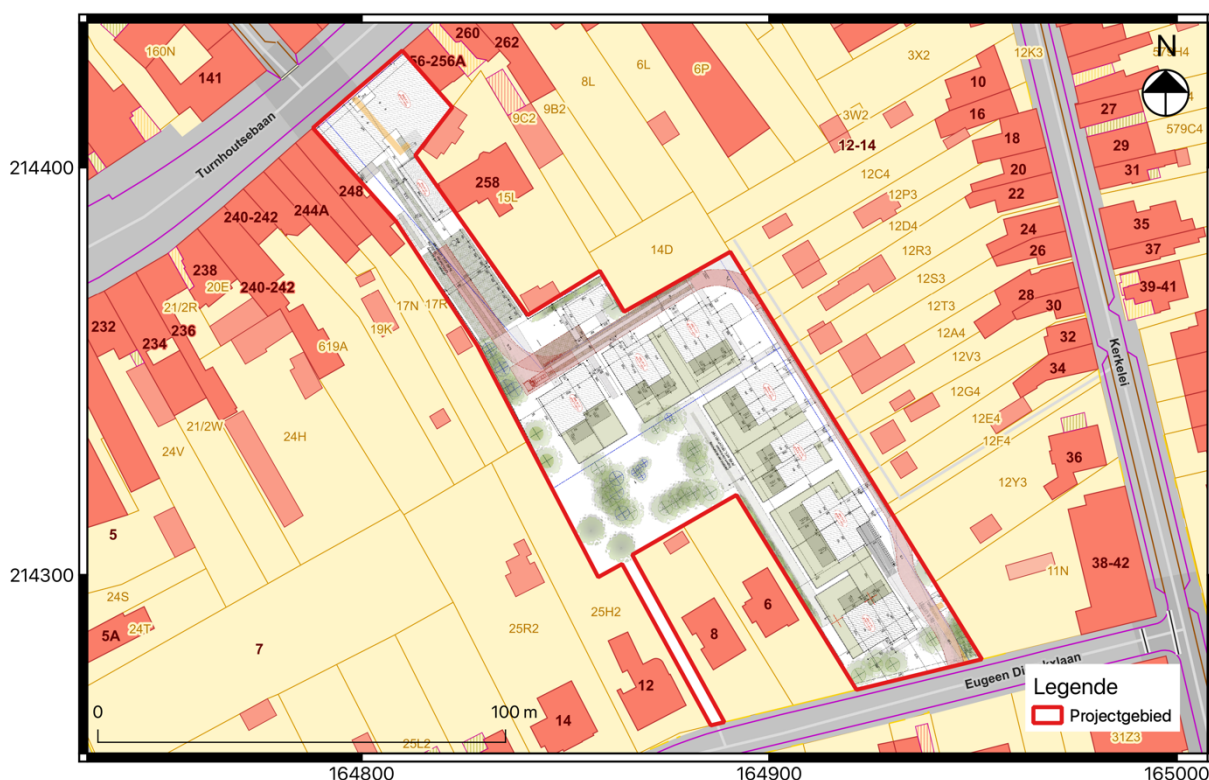

Fig. 1.6: Inplantingsplan geprojecteerd op het kadaster.

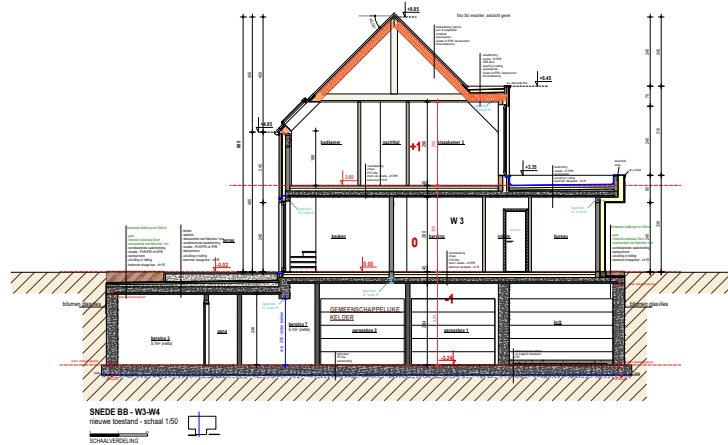

Fig. 1.8: Doorsnede op meergezinswoning.

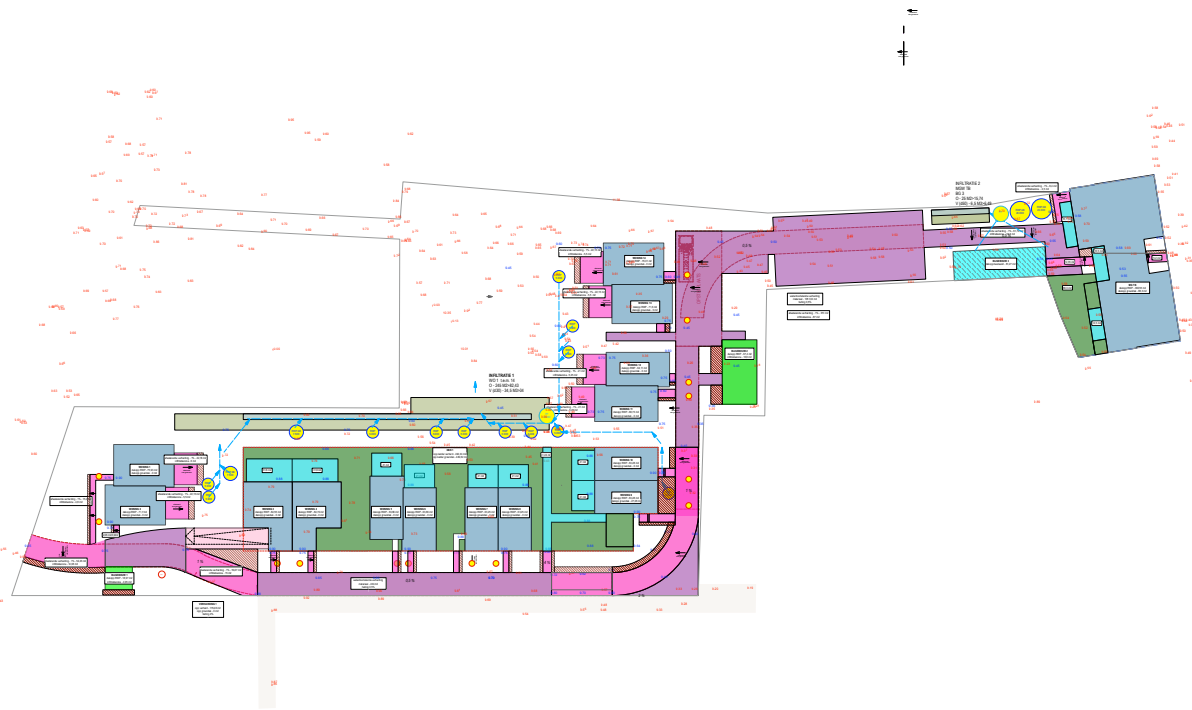

Fig. 1.9: Hemelwatertoets met aanduiding van de voorziene waterputten.

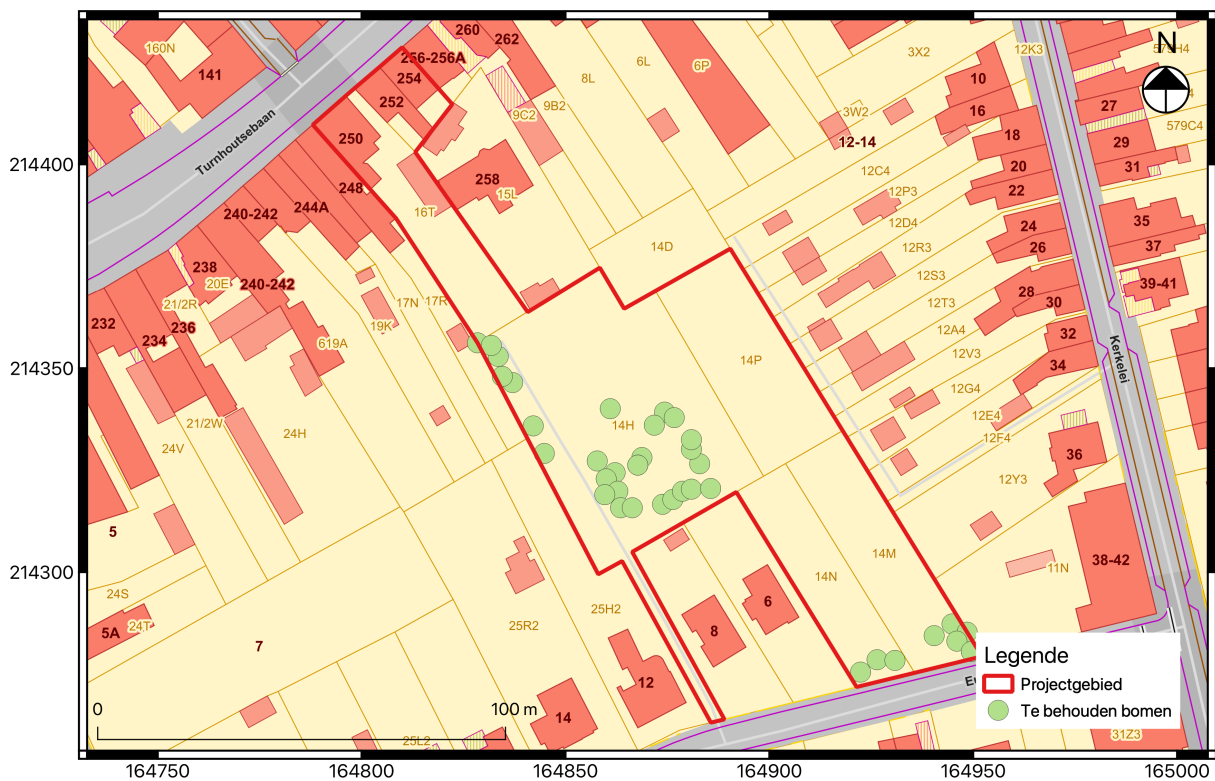

Fig. 1.10: Te behouden bomen.

1.1.5 Werkwijze

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online onderzocht via www.dov.vlaanderen.be. Op basis van de onderzochte kaarten werd gepoogd een duidelijk beeld te verkrijgen van de landschappelijke en bodemkundige ligging van het projectgebied (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.2.1 en art. 12.5.2.2). Hiervoor werd gebruik gemaakt van volgende kaarten:

- Bodemkaart
- Tertiair Geologische kaart
- Quartair Geologische Kaart
- Digitaal Hoogtemodel (DHM II)

Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van de beschikbare publicaties. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd via het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed en bijkomend kaartmateriaal werd opgezocht via www.cartesius.be. Het gebruikte kaartmateriaal werd geselecteerd op basis van de nauwkeurigheid en de aanwezige geschiedkundige gegevens (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.1.2). Volgende kaartmateriaal en luchtfoto's werden geraadpleegd:

- Ferrariskaart (1770-1777)
- Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)
- Vandermaelenkaart (1846-1852)

- Luchtfoto's

Het belangrijkste beschikbare historische kaartmateriaal werd geraadpleegd om de geschiedenis van het grondgebruik gedurende de laatste eeuwen zo goed mogelijk na te gaan. Deze informatie kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel aanwezige bodemarchief en de bewaring ervan. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal geen grondgebruik naar voren komt dat dit noodzakelijk maakt. Een grondige studie van de beschikbare archivalische bronnen kan wel bijkomende informatie aandragen voor de middeleeuwse geschiedenis van het onderzoeksgebied, maar een dergelijk onderzoek is van een dusdanige omvang dat dit niet past binnen een archeologienota.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied

Deze paragraaf overloopt kort de landschappelijke context van het projectgebied, met aandacht voor de aardkundige en hydrografische situering, de fysisch-geografische context en bodemtypologie.

Het projectgebied bevindt zich in het centrum van Schilde. Het terrein bevindt zich op een hoogte van ca. 11,50-12,50 m TAW (fig. 1.8) in de archeoregio van de Kempen. Op het DHMII is het grondgebied van Schilde te zien op een noordoost-zuidwest georiënteerd heuvelrug begrensd door de vallei van de Kleine beek in het zuidoosten en de vallei van de Zwanebeek in het noordwesten

Binnen het projectgebied zelf is er een onregelmatig vlak op te merken. De hogere geleden delen liggen verspreid over het terrein en betreffen lokale verhogingen. (fig. 1.9 en fig. 1.10) Hydrografisch gezien behoort Schilde tot het deelbekken van het Beneden-Scheldebekken, de Bovenschijn en het stroomgebied van de Schelde. De moerbeek stroomt op ca. 270 m afstand van het projectgebied.

Fig. 1.8: Uittreksel uit het DHM II (1/10000) met aanduiding van het projectgebied.

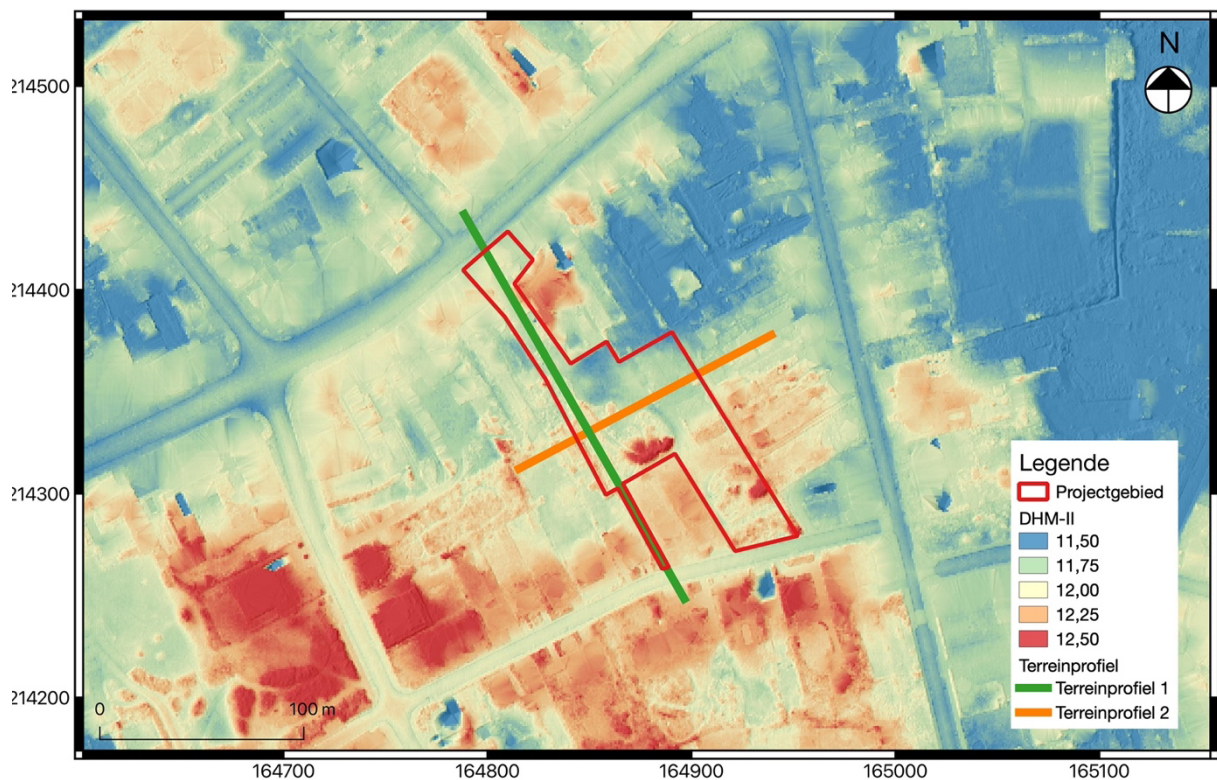

Fig. 1.9: Detail uit het DHM II (1/2000) met aanduiding van het vergunningsgebied en de terreinprofielen.

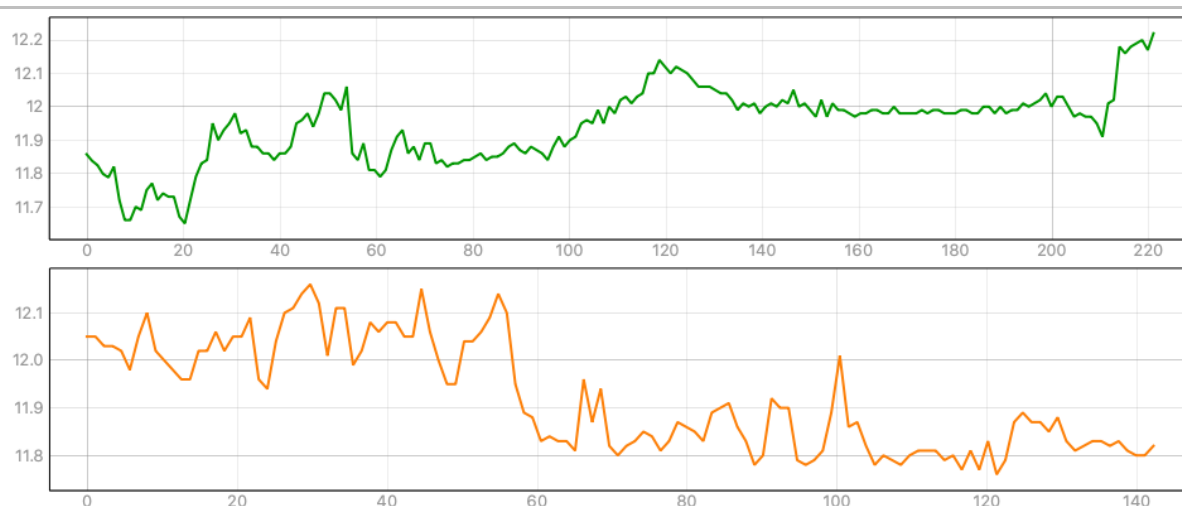

Fig. 1.10: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied van noordwest naar zuidoost (TP1) en zuidwest naar noordoost (TP2).

Het geologisch substraat van het onderzoeksgebied is opgedeeld uit afzettingen behorende tot de formatie van Brasschaat, meer bepaald het Lid van Hemeldonk. Het tertiair is binnen het projectgebied te situeren op 4 m diepte. Hieronder volgt een opsomming van de voor het projectgebied beschikbare gegevens, gebaseerd op www.geopunt.be en www.dov.vlaanderen.be.

- Volgens de **Tertiair geologische kaart** (fig. 1.11) wordt het Lid van Hemeldonk binnen de Formatie van Brasschaat gekenmerkt door lichtgrijs tot lichtgroen fijn zand, zeer goed gesorteerd, weinig kleihoudend, en glauconiethoudend, glimmerhoudend. De tertiaire laag werd afgedekt door eolische afzettingen (zand tot silt) in het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene (ELPw), en door hellingsafzettingen in het Quartair (HQ).
- De **Quartair geologische kaart** (fig. 1.12) toont dat het projectgebied zich bevindt in een zone aangeduid met code 21. Dit duidt op het voorkomen van eolische afzettingen, bestaande uit zand of silt van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene en/of hellingsafzettingen van het quartair, maar deze karteereenheid is mogelijk afwezig. Hieronder situeren zich getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalaties van fluviatiele en eolische afzettingen. Deze afzettingen kunnen gedateerd worden in het Vroeg-Pleistoceen volgens de Noordwest-Europese classificatie en in het Tertiair volgens de internationale stratigrafische commissie.
- Op de **bodemkaart** (fig. 1.13) karteert het projectgebied als bebouwde zone (OB). Dit zijn meestal niet gekarteerde bodems omwille van bebouwing wat de mogelijkheid tot antropogene verstoringen verhoogd (kunstmatige gronden). Om een mogelijke extrapolatie te kunnen maken van de natuurlijk voorkomende bodemtypes binnen het projectgebied kan gekeken worden naar de bodems in de nabije omgeving vertegenwoordigd door de bodemtypes Zam, Zdm en Zbm. Dit zijn zeer droge tot droge zandbodems (Zam en Zbm) of matige natte zandbodems (Zdm) met dikke antropogene humus A-horizont. Bij het Zbm-bodemtype komt onder het plaggendeek een begraven profiel voor, meestal een podzol of een verbrokkelde textuur B-horizont.

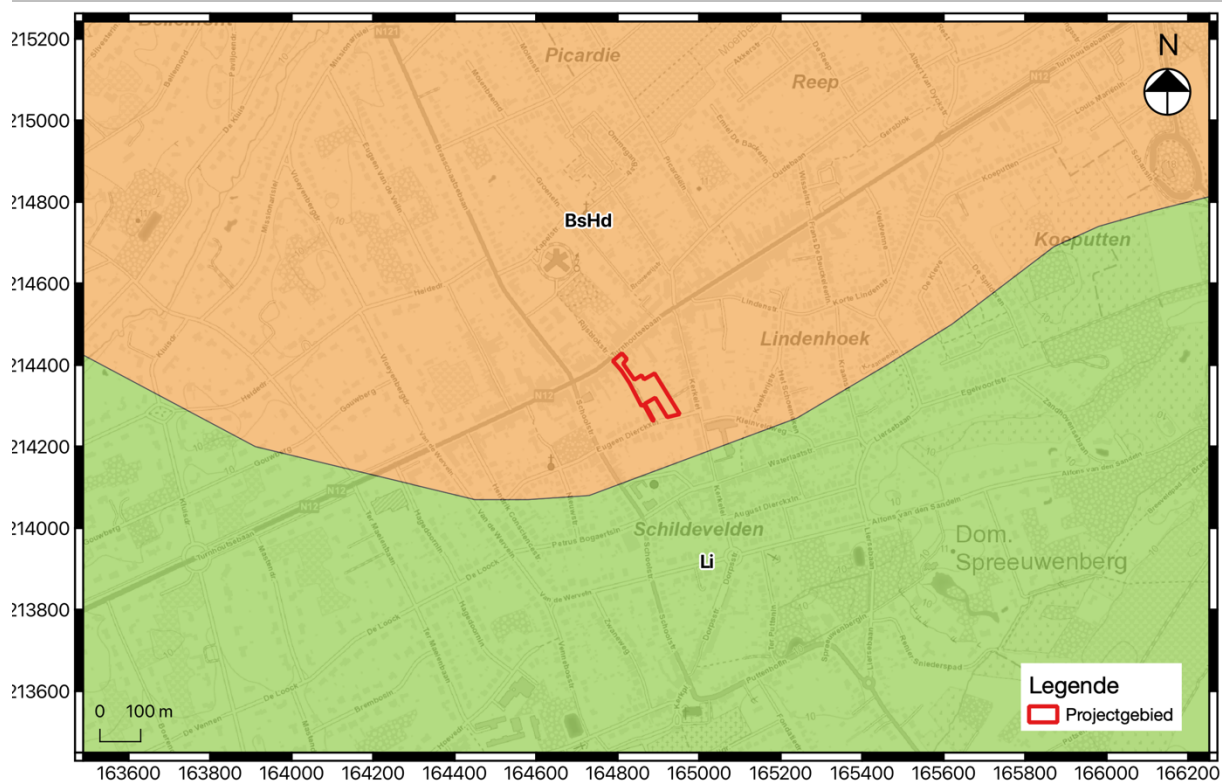

Fig. 1.11: Uittreksel uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

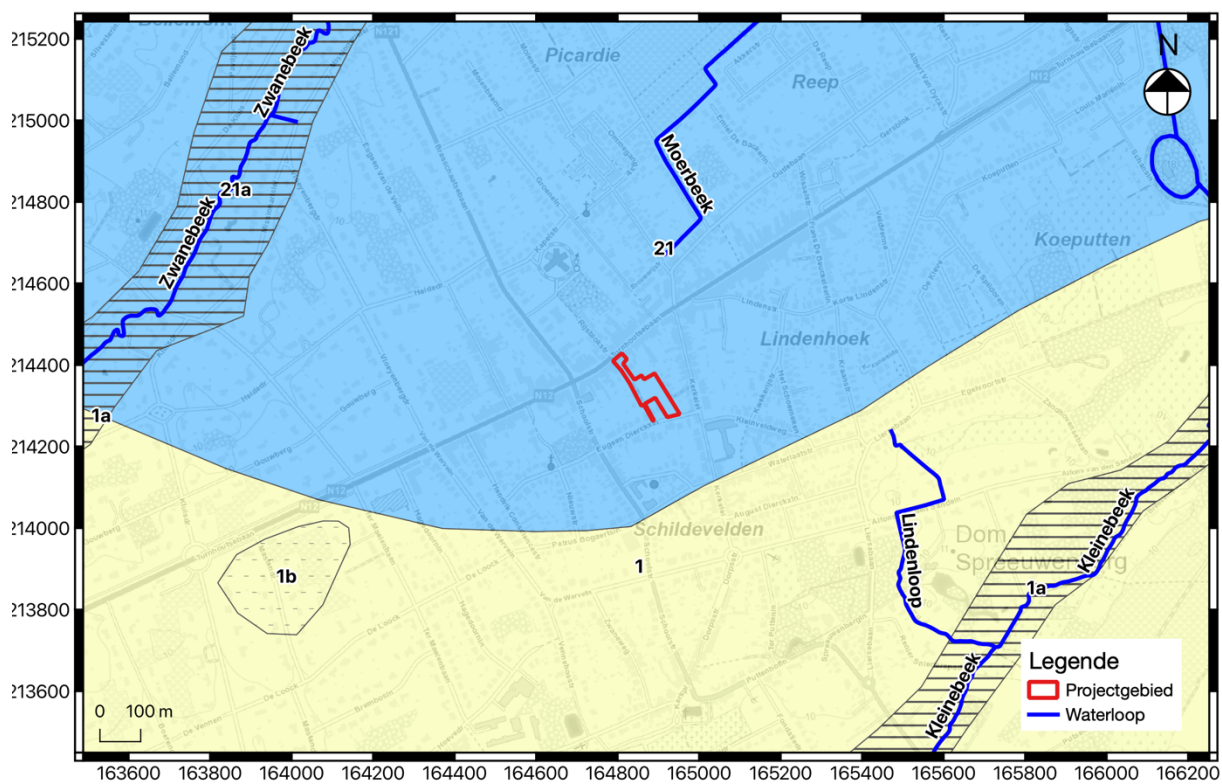
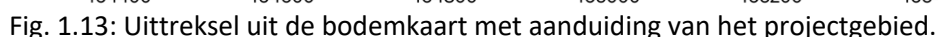

Fig. 1.12: Uittreksel uit de quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

geestelijk centrum van de gemeente met laathof en abtskamer van de abdij van Affligem. Na de rechtekking van de baan Antwerpen-Turnhout na 1745 evolueerde Schilde voornamelijk in de 20ste eeuw van een nederzetting bij de Schijn naar een straatdorp langs de Turnhoutsebaan. Het karakter van de dorpskern werd vanaf begin 20ste eeuw sterk gewijzigd door de aanleg en rechtekking van wegen en tenslotte ging in de jaren 1960 het gedeelte rondom de kerk verloren door de aanleg van het huidige Kerkplein.

Cartografisch

Op basis van de beschikbare geraadpleegde historische kaarten kan het landgebruik binnen het projectgebied gedocumenteerd worden. De oudste beschikbare kaart voor het projectgebied, de kaart van Ferraris (1771-1778, fig. 1.17), toont het projectgebied als akkerland in de dorpskern en grenst in het noorden aan een belangrijke verbindingsweg nl. de weg Turnhout-Antwerpen. De omgeving wordt gekenmerkt door een ruraal karakter met lintbebouwing ter hoogte van de weg Turnhout-Antwerpen en voornamelijk akkers rondom de bebouwing. Het perceel zelf is onbebouwd.

De 19de -eeuwse *Atlas van de Buurtwegen* (1841, fig. 1.18) en de kaart van *Vandermaelen* (1846-1854; fig. 1.19) schetsen een gelijkaardige situatie. Hieruit is verder op te maken dat rond 1840 de *Emiel Dierckxlaan* ten zuiden van het projectgebied aanwezig is. Nog steeds lijkt het projectgebied onbebouwd. Op een topografische kaart uit 1904 (fig. 1.20) is vooreerst bebouwing te bemerken binnen de contouren van het projectgebied. Het betreft twee rechthoekige gebouwen in het noorden van het projectgebied, grenzend aan de huidige Turnhoutsebaan.

De verdere ontwikkeling van het gebied kan voorts worden afgeleid uit de beschikbare online te raadplegen luchtfoto's (fig. 1.XX t.e.m. fig. 1.XX). Hieruit is af te leiden dat het projectgebied doorgaans onveranderd blijft. Er is steeds enkel bebouwing aanwezig in het noorden van het terrein, ter hoogte van de Turnhoutsebaan. Enkel de bebouwing rondom het projectgebied is sterk toegenomen.

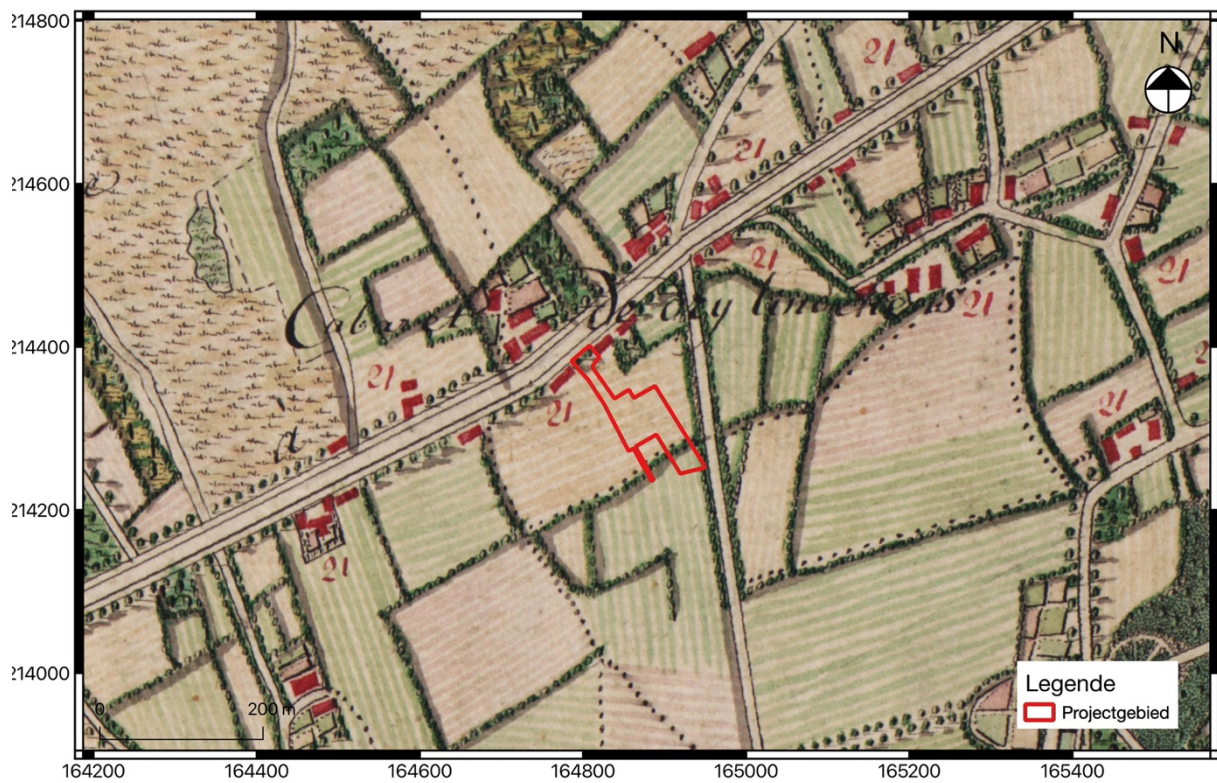

Fig. 1.14: Detail van de Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied.

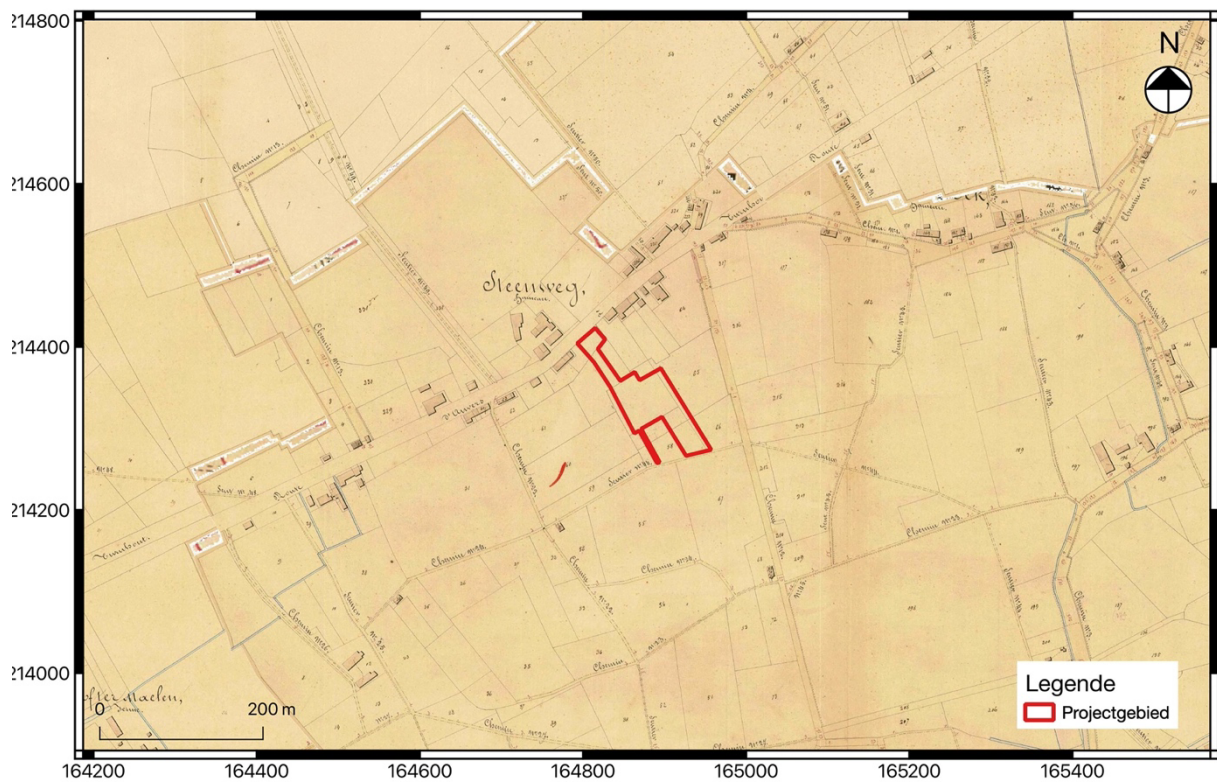

Fig. 1.15: Detail uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied.

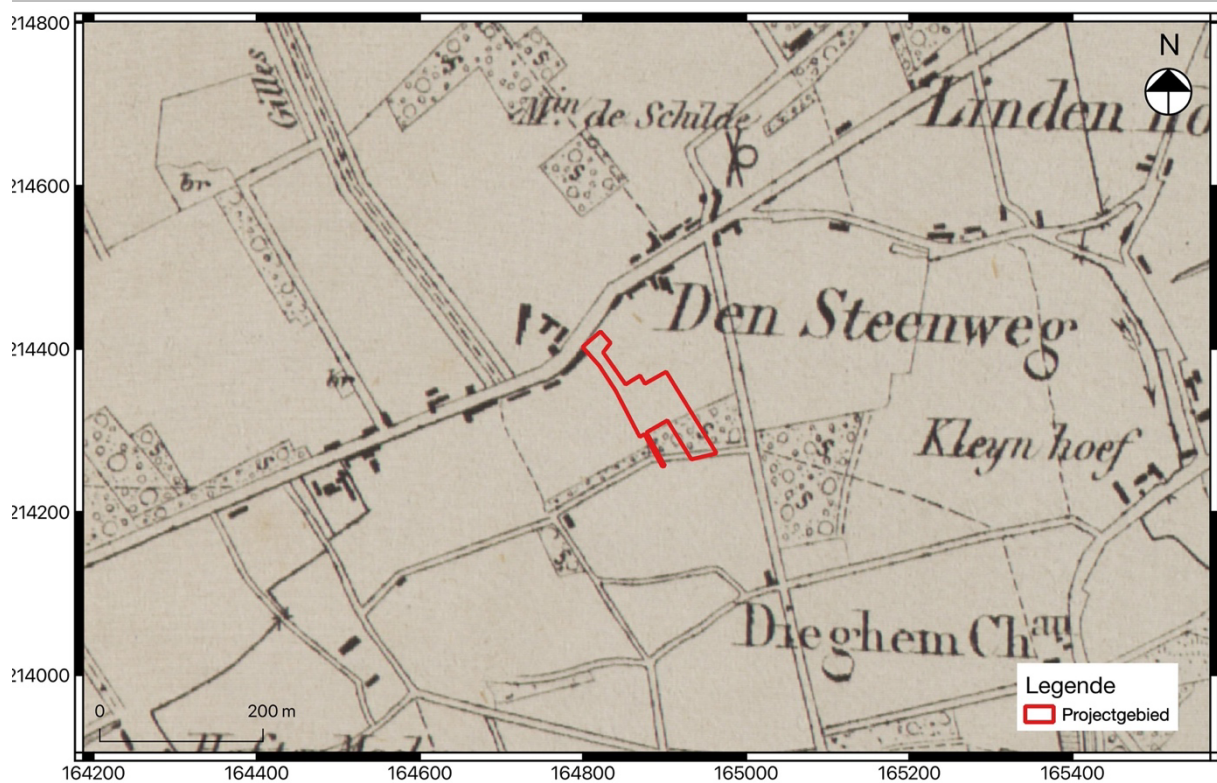

Fig. 1.16: Detail uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied.

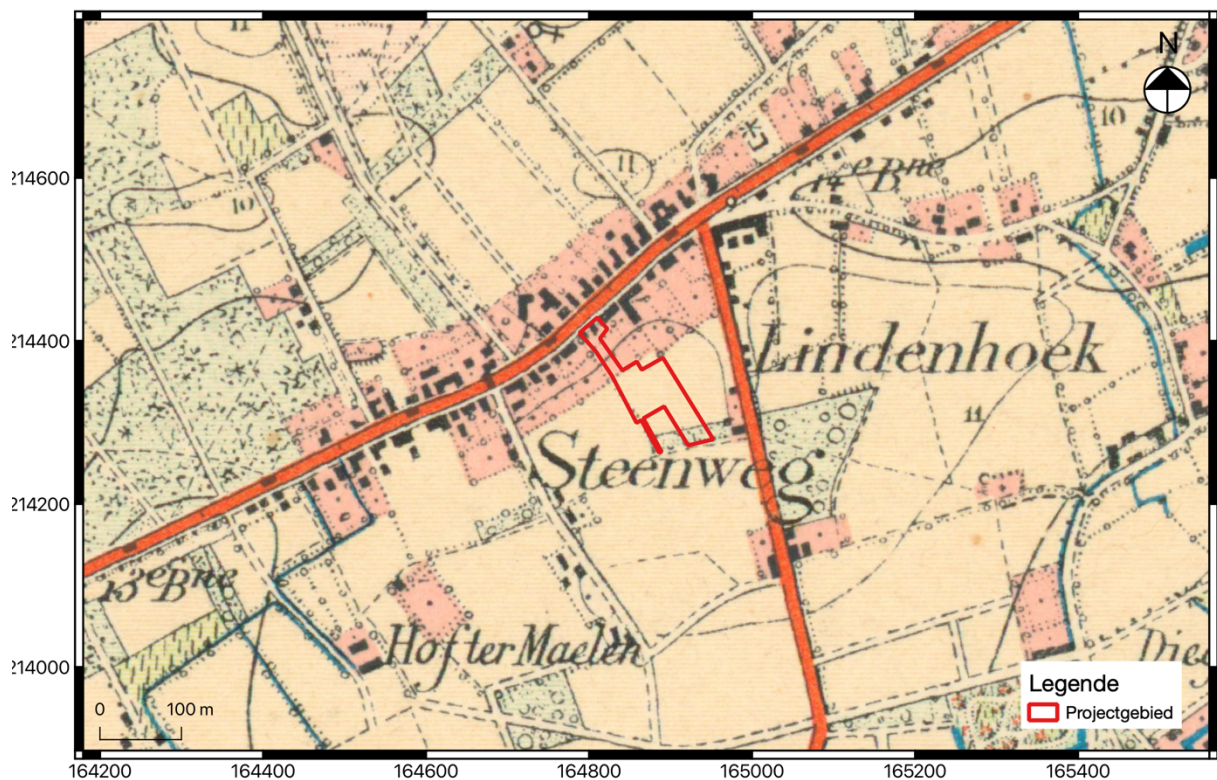

Fig. 1.17: Uittreksel uit een topografische kaart uit 1904 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.18: Detail van een luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.19: Detail van een luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het projectgebied.

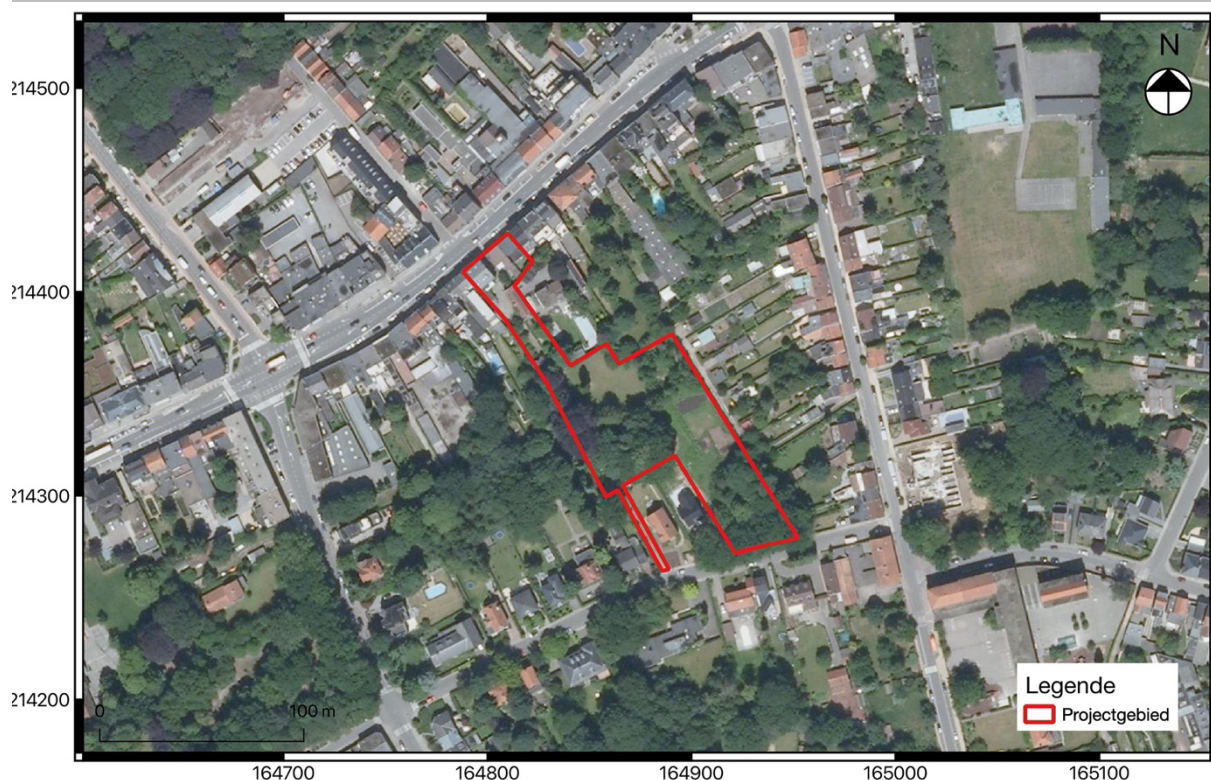

Fig. 1.20: Detail van een luchtfoto uit 2009 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.21: Detail van een luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.22: Detail van een luchtfoto uit 2021 met aanduiding van het projectgebied.

1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

In deze paragraaf zal de verhouding van het projectgebied tot haar culturele context worden weergegeven, met in het bijzonder aandacht voor nabij gelegen archeologische waarden.

Vastgestelde archeologische waarden

In de ruimere omgeving van het projectgebied (binnen een straal van 1km) zijn verschillende vindplaatsen opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI, fig. 1.23).

Op een terrein ten zuiden van het projectgebied, gelegen aan de Eugeen Dierckxlaan, werd er in 2020 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (**CAI 980406**). Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen relevante archeologische sporen aangetroffen, enkel een groot aantal recente verstoringen.

Ten zuidoosten van het projectgebied bevinden er zich verschillende hoeves en hoven uit de laatmiddeleeuwse periode en Nieuwe tijd zoals o.a. het Diegemhof (**CAI 103203**), het Puttenhof (**CAI 103200**) en de hoeve Spreeuwenborg (**CAI 103197**). CAI-locatienummer **103232** verwijst naar het 16de-eeuwse kasteel van Spreeuwenborg. Verder naar het zuiden toe ligt de Sint-Hubertuskerk (**CAI 103205**). Deze kerk kent zijn oorsprong in de volle middeleeuwen. Naast de Sint-Hubertuskerk bevindt zich de pastorie daterend in de 17de eeuw (**CAI 103201**).

Ten noordwesten van het projectgebied bevindt zich eveneens een hoeve uit de 17de eeuw, namelijk de Bellemondhoeve (**CAI 103194**).

Ten noordoosten werd er een vooronderzoek en een opgraving uitgevoerd, Reep I (**CAI 220691**) en Reep II (**CAI 982122**). Uit het vooronderzoek (Reep I) bleek een deel van terrein archeologische sporen te bevatten en werd dit geselecteerd voor een vlakdekkende opgraving (Reep II). Hieruit bleek een groot aantal van de sporen te maken te hebben met de ontginning van het terrein. Daarnaast werden er ook minstens twee structuren aangetroffen. Deze ontginningshoeve wordt gedateerd in de 14de eeuw.⁶

Eveneens ten noordoosten van het projectgebied vindt men er de schans en de antitankgracht uit de 20ste eeuw. De schans werd gebouwd tussen 1909 en 1912 (**CAI 160722**) en werd tijdens de Tweede Wereldoorlog aangesloten op de antitankgracht (**CAI 160759**). Deze antitankgracht werd aangelegd met de bedoeling vijandelijke tanks en ander rollend materiaal te stoppen vooraleer ze Antwerpen konden bereiken.

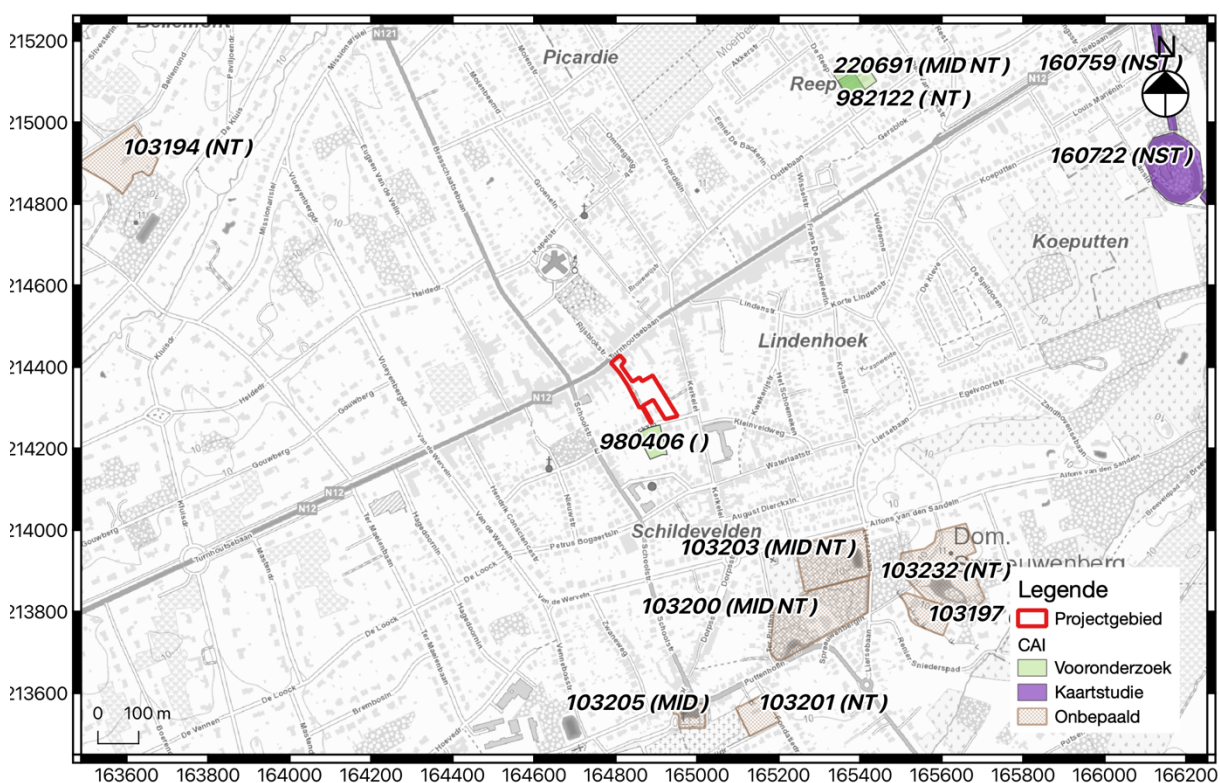

Fig. 1.23: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied.

Archeologienota's

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/982122>

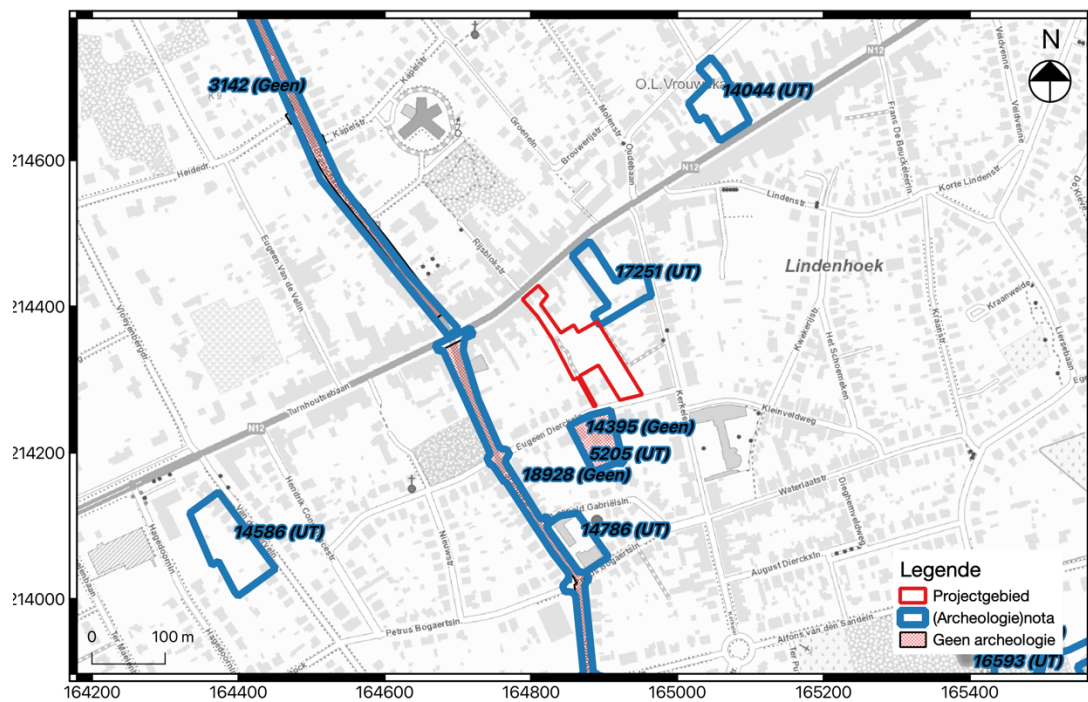

Fig. 1.24: Archeologisch onderzoek uitgevoerd in de ruime omgeving met situering van het projectgebied.

In de regio rondom het project gebied bevinden zich enkele reeds bekrachtigde archeologienota's (fig. 1.24). In de directe en ruimere omgeving bevinden zich voornamelijk bureauonderzoeken waar vervolgonderzoek is geadviseerd maar in uitgesteld traject of waar er geen archeologie werd aangetroffen na het uitvoeren van het vervolgonderzoek.

De projecten in de directe omgeving zullen hieronder besproken worden. ID **5205**, **10973** en **14395** betreffen twee vooronderzoeken en een proefsleuvenonderzoek uit 2020 aan het terrein in de Eugène Dierckxlaan (zie **CAI 980406**).⁷ De grote verstoringen werden tot in de C-horizont aangetroffen. De zones waar er geen verstoringen werden aangetroffen, werden ook geen archeologische sporen aangetroffen. De bomdeprofielen dat geplaatst werden tijdens het proefsleuvenonderzoek, tonen aan dat er een sterk humeuze toplaag aanwezig is, gevolgd door een Ap-horizont met daaronder meteen de C-horizont (fig. 1.25).⁸

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980406>

⁸ Acke, Bracke & Fonteyn, 2020.

Fig. 1.XX25 Bodemprofiel aangelegd ten noorden van het terrein.⁹

In het noordoosten grenzend aan het projectgebied werd er in 2021 een vooronderzoek uitgevoerd door Fodio bvba (ID **17251**). Dit terrein bevat ook bebouwing aan de Turnhoutsebaan en de Kerkelei en de rest is ingericht als tuinzone. Volgens het bureauonderzoek wordt het archeologisch potentieel hoog ingeschat voor sporen vanaf het neolithicum tot de late middeleeuwen/begin nieuwe tijd. Hierdoor werd er vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.¹⁰

In 2020 werd er ten zuiden van het projectgebied, ter hoogte van de Schoolstraat een bureauonderzoek uitgevoerd door Studiebureau Archeologie (ID **14786**). Ook hier werd een archeologische verwachting opgesteld voor sporensites vanaf het neolithicum en werd een proefsleuvenonderzoek als vervolgonderzoek geadviseerd. De bodemopbouw is niet gekend doordat het terrein gekarteerd is als OB-bodem.¹¹

Grenzend aan bovenstaand bureauonderzoek werd er door Abo in 2021 een bureauonderzoek opgesteld voor de Oelegemsteenweg (ID **18928**).¹² In het verlengde van deze baan werd er in 2017 door Monument-Vandekerckhove ter hoogte van de N121 ook een bureauonderzoek opgesteld (ID **3142**).¹³ Beide onderzoeken gaven het terrein vrij doordat verder onderzoek geen kenniswinst zou opleveren. Het gebied werd al grotendeels verstoord door de eerdere aanleg van de wegenis en de

⁹ Acke B., Bracke M. & Fonteyn P., 2020, p. 16.

¹⁰ Arckens M. & De Beenhouwer J., 2021.

¹¹ Dupont L., 2020.

¹² De Rijck A., 2021.

¹³ Bartholomieux B. & Van Ransbeeck L., 2017.

oude riolering en de beperkte omvang van de geplande werken levert ook geen verdere kenniswinst op, indien er iets aangetroffen zou worden (kosten-batenanalyse).

In 2020 werd er door Lares ten westen van de bovenstaande wegen een bureauonderzoek in uitgesteld traject opgesteld voor een terrein gelegen aan de Van de Wervelaan (ID **14586**). Eveneens is er hier een archeologisch potentieel opgesteld voor sporensites vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen. Het terrein is ook grotendeels gekarteerd als OB-bodem waardoor de bodemopbouw niet gekend is. Er werd vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.¹⁴

Ten noordoosten van het projectgebied is een bureauonderzoek opgesteld door Lares voor een terrein gelegen aan de Turnhoutsebaan (ID **14044**). Ook voor dit terrein is er een lage verwachting voor artefactensites uit de steentijd en werd er een verwachting opgesteld voor sporensites vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen. Vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek werd geadviseerd.¹⁵

Ten slotte werd recent een bureauonderzoek uitgevoerd door ABO voor een terrein ca. 580 m ten oosten van het projectgebied (ID **26496**). Controleboringen binnen het onderzoek toonden aan dat de ondergrond verstoord was en dat de geplande werken voornamelijk beperkt bleven tot de bestaande versterking. Omwille van deze redenen werd er geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.¹⁶

1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Op basis van de verzamelde aardkundige en historische gegevens kan worden geconcludeerd dat het onderzoeksterrein interessante en relevante archeologische waarden kan bevatten. Topografische kaart uit 1904 toont bebouwing aan in het noorden van het terrein, waardoor niet geweten is of de bodem al dan niet verstoord is en in welke mate.

Het projectgebied is gelegen op het interfluvium tussen de Kleine Beek en de Zwanebeek en op een noordoost-zuidwest georiënteerd heuvelrug. Er zijn geen indicaties voor de aanwezigheid van gradiënten (droge oevergronden langs vennen/bekken) in het paleolandschap ter hoogte van het projectgebied. Het ontbreken van een dergelijk ecologisch-strategisch interessante locatie resulteert in een eerder laag potentieel voor de aanwezigheid van (artefacten)vindplaatsen uit de steentijd (jager-verzamelaars). (fig. 1.26)

¹⁴ Heirbaut E.N.A. en Geelen N., 2020.

¹⁵ Heirbaut E.N.A. en Hagen J., 2020.

¹⁶ Holstein C. en Milis S., 2023.

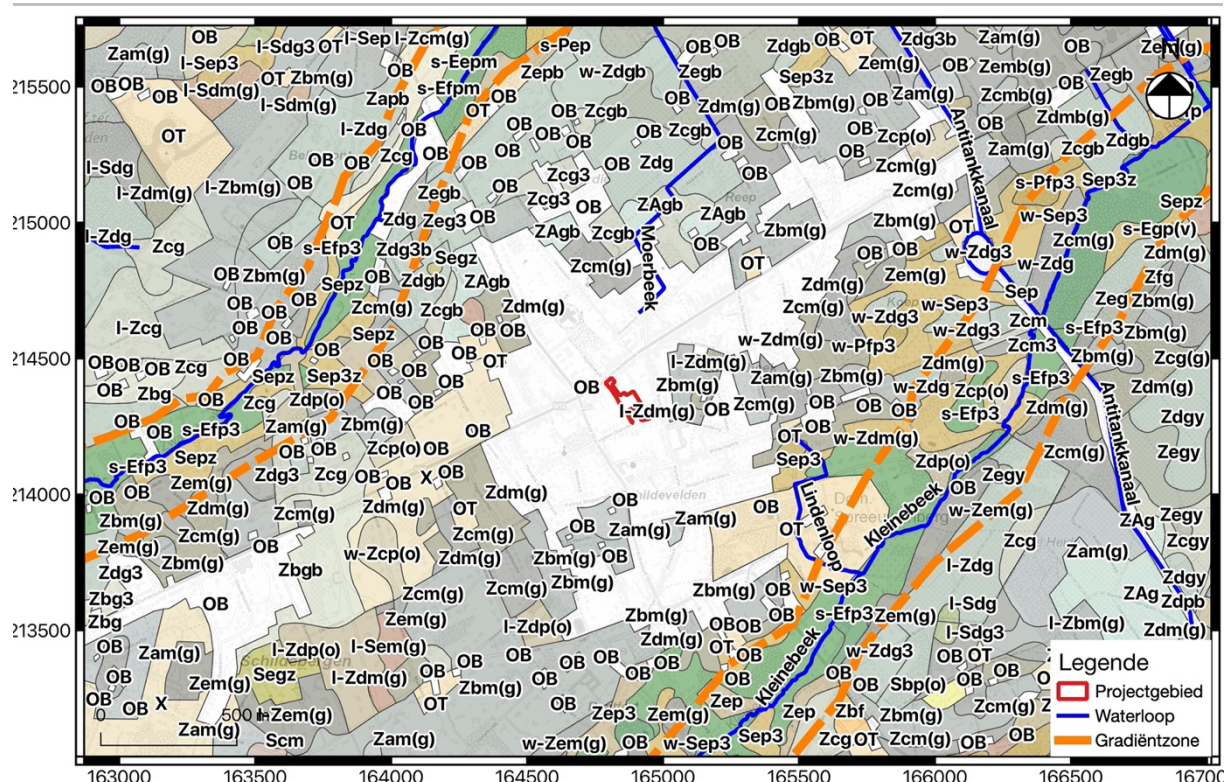

Fig. 1.26: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied en de gradiëntzones.

De hogere en drogere ligging van het projectgebied biedt wel een gunstige parameter voor grondsporensites vanaf het neolithicum. De bodemkaart geeft geen informatie over de aanwezige bodems ter hoogte van het projectgebied maar de omgeving karteert matige natte of droge tot zeer droge zandbodems met een dikke humus A-horizont. Dit kan mogelijks een goede bewaring van het oude loopvlak aangeven (indien deze niet werd opgenomen in de ploeglaag). Historische kaarten uit de 19de eeuw tonen aan dat het terrein in gebruik was als akkerland. Vanaf 1904 is er bebouwing te zien in het noorden van het projectgebied.

Algemeen kan gesteld worden dat het terrein een archeologisch potentieel bezit voor het aantreffen van **grondsporensites** vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen. Verder onderzoek is noodzakelijk om concretere informatie in te winnen over de al dan niet aanwezigheid van een archeologische site binnen de contouren van het projectgebied.

1.2.5 Synthese

In het kader van een omgevingsvergunning (stedenbouwkundige handelingen) werd een archeologienota opgemaakt. De geplande werken omvatten de ontwikkeling van het projectgebied (groepswoonbouw). Er wordt voorzien in de bouw van 14 eengezinswoningen en 1 meergezinswoning. De eengezinswoningen worden vorstvrij gefundeerd, de meergezinswoning krijgt een ondergrondse verdieping. De vloerplaat hiervan wordt aangezet op 300 cm onder het huidige maaiveld. Doorheen de ontwikkeling wordt een nieuwe wegenis aangelegd, met hieronder alle nieuwe nutsvoorzieningen.

Op basis van de verzamelde aardkundige en historische gegevens kan worden geconcludeerd dat het projectgebied potentieel heeft voor het aantreffen van archeologische waarden, in de vorm van grondsporensites vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen. Omdat het projectgebied gelegen is in een ruime regio waar in het verleden nauwelijks archeologisch onderzoek werd uitgevoerd, kan verder onderzoek op het huidige terrein een grote aanvulling en meerwaarde zijn voor de kennis over het verleden van de ruime regio.

Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?

Neen, de afwezigheid van archeologische resten kan op dit moment niet worden aangetoond. Hoewel het terrein sinds 1904 gedeeltelijk bebouwd was, kan op basis van het bureauonderzoek geen grootschalige verstoring van de bodemopbouw worden vooropgesteld.

Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?

De gegevens uit het bureauonderzoek wijzen erop dat het projectgebied interessante en relevante archeologische informatie kan bevatten. Op basis van de verzamelde data kan een archeologische verwachting worden vooropgesteld, in de vorm van grondsporensites vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen.

Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?

Het projectgebied ligt in een regio waarbinnen in het verleden niet veel archeologisch onderzoek werd uitgevoerd. Dit valt voornamelijk te verklaren door het ontbreken van grootschalige ontwikkelingen of infrastructuurwerken. Verder onderzoek kan bijdragen aan een beter begrip van de ontwikkeling van de omgeving. Dit kennispotentieel kan echter genuanceerd worden daar het terrein potentieel verstoord werd door de aanwezige bebouwing.

Moeten er bijkomende maatregelen genomen worden omwille van eventuele aanwezige sites?

Niet van toepassing.

Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.

Zie hoofdstuk 2, Programma van maatregelen.

Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

De geplande werken omvatten de ontwikkeling van het projectgebied (groepswoningbouw). Er wordt voorzien in de bouw van 14 eengezinswoningen en 1 meergezinswoning. De eengezinswoningen worden vorstvrij gefundeerd, de meergezinswoning krijgt een ondergrondse verdieping. De vloerplaat hiervan wordt aangezet op 300 cm onder het huidige maaiveld. Doorheen de ontwikkeling wordt een nieuwe weg aangelegd, met hieronder alle nieuwe nutsvoorzieningen.

Het aanpassen van de plannen om zo een behoud in situ te bewerkstelligen behoort niet tot de mogelijkheden.

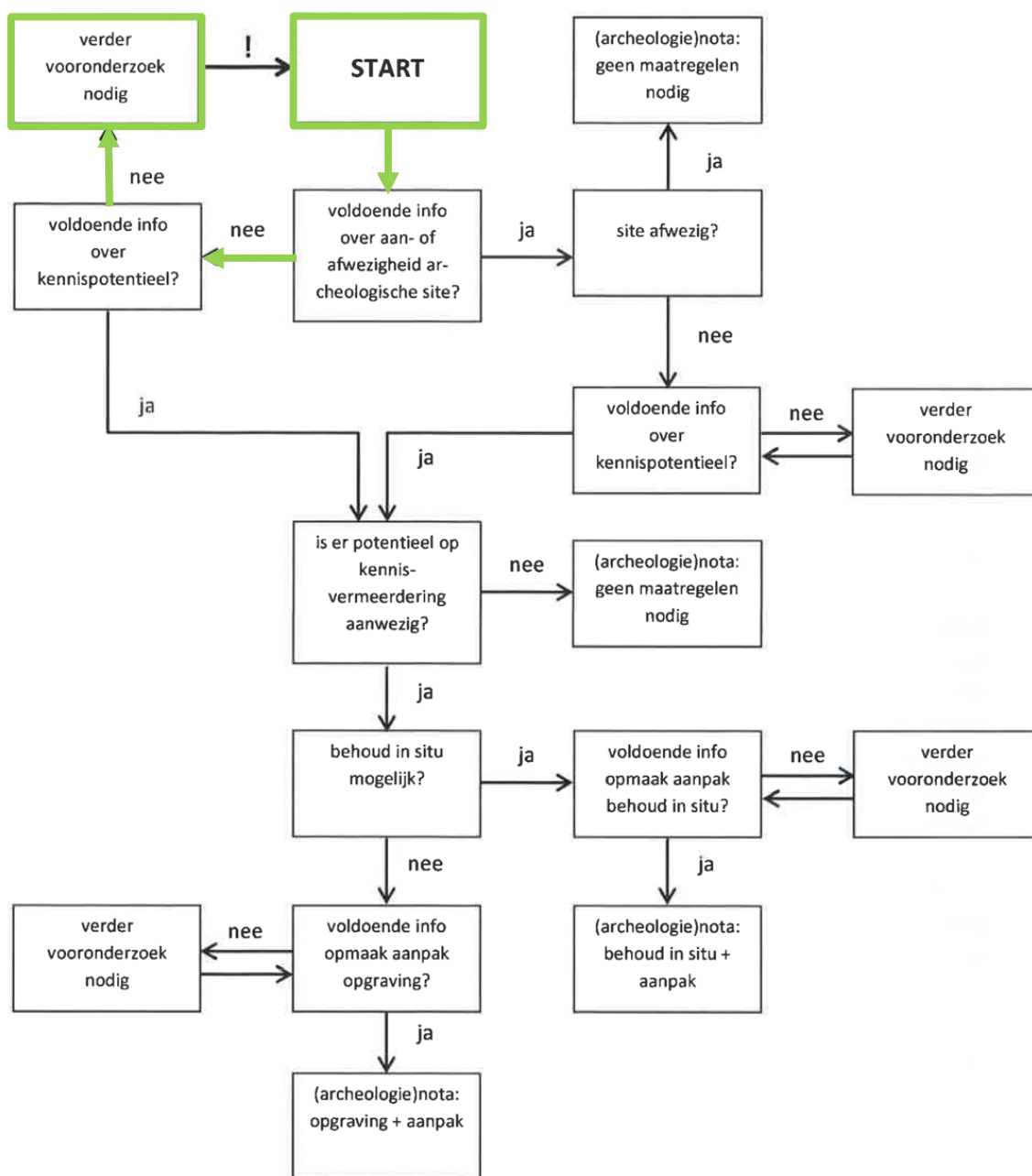

Fig. 1.27: Beslissingsboom bij de afweging over de noodzaak tot verder vooronderzoek.

Bibliografie

Literatuur:

ACKE B., BRACKE M. & FONTEYN P. 2020: *Nota Schilde Eugene Dierickxlaan 15*, Moerbeke-Waas.

ARCKENS M., DE BEENHOUWER J. 2021: *Archeologienota Schilde Turnhoutsebaan 272-278 en Kerkelei 10-16*, Wijnegem.

BARTHOLOMIEUX B. & VAN RANSBEECK L. 2018: *Archeologienot Schilde N121 (prov. Antwerpen)*, Ingelmunster.

DE RIJCK A. 2021: *Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Schoolstraat, Puttenhoflaan en Oelegemsteenweg te Schilde (provincie Antwerpen)*, ABO archeologische rapporten 1497, Aartselaar.

DUPONT L. 2020: *Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Schoolstraat 33 te Schilde*, Tienen.

HEIRBAUT E.N.A. & HAGEN J. 2020: *Bouw van een nieuw appartementencomplex aan de Turnhoutsebaan te Schilde - Archeologienota*, Halle-Zoersel.

HEIRBAUT E.N.A & GEELEN N. 2020: *Nieuwbouw aan de Van de Wervelaan te Schilde*, Halle-Zoersel.

HOLSTEIN C. & MILIS S. 2023: *Archeologienota Korte Lindenstraat te Schilde*, Aartselaar.

VAN RANST E. & SYS C. 2000. "Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)". Gent: Laboratorium voor Bodemkunde.

Websites geraadpleegd (November 2022):

www.agiv.be

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

<https://www.google.be/maps>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13702>

<https://thesaurus.onroerenderfgoed.be/>

<https://onderzoeksbalans.onrorenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>